

Complexnummer: 520861

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Watertorencomplex

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

520862, 520863

Woonplaats

Vianen

Gemeente

Vijfheerenlanden

Provincie

Utrecht

Hoofdadres van hoofdobject

Hofplein 9, 4132 VK Vianen

Complexomschrijving

Inleiding

Het WATERTORENCOMPLEX bevindt zich aan de noordelijke rand van de oude binnenstad, op het kasteelterrein van het voormalige kasteel Batestein. De voor de drinkwatervoorziening bestemde WATERTOREN is gebouwd in 1909 naar een ontwerp van ingenieur Roelof Kuipers. De bouw van de toren is uitgevoerd door de N.V. Koninklijke Rotterdamsche Betonijzer-Maatschappij, v/h van Waning en Co.. Het betreft een 26.30 meter hoge watertoren met een betonskelet. Het reservoir is een vrij gangbaar, eveneens betonnen vlakbodemreservoir met een inhoud van 100 m3.. De toren wordt vergezeld door een klein FILTERGEBOUW en een later bijgebouwde, niet onder de bescherming van rijkswege vallende werkplaats. Deze bijgebouwen zijn evenals de toren niet meer als zodanig in gebruik.

Omschrijving

De in wit geschilderd beton opgetrokken toren staat boven een als fitterswerkplaats gebouwde onderbouw en een kelder die als machinekamer was ingericht. Het kleine, aan de weg staande filtergebouw is opgetrokken in schone baksteen.

Waardering

Het watertorencomplex is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische, de architectuurhistorische, de

stedebouwkundige/ensemblewaarde, de gaafheid en de zeldzaamheid:

- als een bijzondere uitdrukking van de geschiedenis van de drinkwatervoorziening in Nederland in het algemeen en van die in de regio in het bijzonder.
- vanwege de karakteristieke, aan de functie gerelateerde vormgeving, vanwege de bouwtechnische kwaliteiten en het materiaalgebruik en omdat het de oudste nog bestaande watertoren met open draagconstructie in Nederland is.
- vanwege de bijzondere betekenis als herkennings- en oriëntatiepunt en is als zodanig ook van belang voor het silhouet van het dorp.
- vanwege de herkenbaarheid en vanwege de grote mate van gaafheid.
- vanwege de toegepaste materialen en de gebruikte constructiemethode.

Monumentnummer*: 520862

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 24 december 2001
Kadaster deel/nr: 21795/30

Complexnummer

520861

Complexnaam

Watertorencomplex

Woonplaats*

Vianen

Gemeente*

Vijfheerenlanden

Provincie*

Utrecht

Straat*

Hofplein

Nr*

9

Toev.*

Postcode*

4132 VK

Woonplaats*

Vianen

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

VIANEN

Sectie*

A

Kad. object*

3008

Appartement

Grondperceel

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

De WATERTOREN behorend bij het watertorencomplex is gebouwd in 1909 naar een ontwerp van ingenieur Roelof Kuipers (Den Haag). Het betreft een 26.30 meter hoge watertoren met een betonskelet. De bouw van de toren is uitgevoerd door de N.V. Koninklijke Betonijzer-Maatschappij, v/h van Waning en Co. en heeft een betonnen vlakbodemreservoir met een inhoud van 100 m3. De in gewapend beton opgetrokken toren behoort tot de eerste betonnen watertorens in Nederland en is van het zelfde type als de iets later gebouwde toren van Rijswijk (1911). De in een Functionalistische bouwstijl opgetrokken toren van Vianen is de oudste watertoren voor de drinkwatervoorziening in Nederland met een open draagconstructie van gewapend beton.

Omschrijving

De in beton opgetrokken toren staat op een vierkante, eveneens betonnen onderbouw met plat dak, die als fitterswerkplaats annex schakelruimte fungeerde. Daaronder bevindt zich een kelder die als machinekamer was ingericht. De open torenschacht is achtzijdig met in het midden een ronde standpijp. Het octogonale onderste deel van het reservoir is voorzien van een omloop, het ronde bovenste deel heeft een kegeldak. De voormalige fitterswerkplaats is opgetrokken vanuit een vierkante plattegrond. Alle gevels worden verticaal geleed door twee van de acht benen van de torenschacht. De voorgevel (zuidzijde) bevat een boven een betonnen trap staande rondboogdeur. Hierboven bevindt zich het in reliëf uitgevoerde gemeentewapen van Vianen in een schild met kroon en de vermelding 'ANNO 1909'. De oostgevel bevat drie rechtgesloten vensters, de westgevel twee. De lagere

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

achtergevel is nagenoeg blind uitgevoerd en bevat alleen een dubbele rechtgesloten deur onder het maaiveld. De ruimte voor de dubbele deur is als het ware een grote koekoek met rechtstandige betonnen wanden en schuine, met stoeptegels beklede taluds. De open constructie van de torenschacht is samengesteld uit acht standbenen, die door dwarsverbindingen (koppelbalken) met elkaar zijn verbonden. De stijfheid van de constructie wordt vergroot door deze vanuit de middelste verbindingskruisen met de ronde standpijp (met ijzeren ladder, en aan- en afvoerbuizen van het reservoir) te verbinden door middel van koppelbalken, die te samen een stervormige koppeling vormen. De draagconstructie vormt het onderstel van het reservoirgedeelte. Deze is opgebouwd uit een cirkelvormige bodemplaat (lekvloer) met een achthoekige ijzeren balustrade rond de omloop. De gemetselde ommanteling van het reservoir heeft een octogonale onderzijde met afgeschuinde hoeken in spaarvelden. In één van de noordelijke gevelsegmenten bevindt zich een rechtgesloten deur. De ronde bovenzijde van de reservoirmantel heeft een eveneens ronde 'lantaarn' op het licht hellende kegeldak. In het INTERIEUR van de fittersruimte is van belang het gietijzeren hek rond het trappgat van de machinekamer (kelder). De machinekamer is voorzien van een betegelde vloer en bevat nog delen van de drie pompen. De ronde standpijp bevat een ijzeren ladder naar het reservoir en een aan- en een afvoerbuiss, die met het reservoir zijn verbonden. Het reservoir is voorzien van een isolerende halfsteens spouwmuur met pleisterwerk.

Waardering

De watertoren is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische waarde, de architectuurhistorische waarde, de stedenbouwkundige/ensemblewaarde, de gaafheid en de zeldzaamheid:

- als een bijzondere uitdrukking van de geschiedenis van de drinkwatervoorziening in Nederland in het algemeen en van de regio in het bijzonder.
- vanwege de karakteristieke, aan de functie gerelateerde vormgeving, vanwege de bouwtechnische kwaliteiten en omdat het de oudste nog bestaande watertoren van dit type in Nederland is.
- vanwege de bijzondere betekenis als herkennings- en oriëntatiepunt en is als zodanig ook van belang voor het silhouet van het dorp.
- vanwege de herkenbaarheid en vanwege de gaafheid.
- vanwege de toegepaste materialen en de gebruikte constructiemethode

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Nutsbedrijf

Monumentnummer*: 520863

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 24 december 2001
Kadaster deel/nr: 21795/30

Complexnummer

520861

Complexnaam

Watertorencomplex

Woonplaats*

Vianen

Gemeente*

Vijfheerenlanden

Provincie*

Utrecht

Straat*

Hofplein

Nr*

9

Toev.*

Postcode*

4132 VK

Woonplaats*

Vianen

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

VIANEN

Sectie*

A

Kad. object*

3008

Appartement

Grondperceel

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

Bij het watertorencomplex hoort een klein FILTERGEBOUW in Ambachtelijk-traditionele bouwstijl, die evenals de toren niet meer als zodanig in gebruik is.

Omschrijving

Evenwijdig aan de straat staat, vanuit een rechthoekige plattegrond in baksteen opgetrokken pand onder een met gesmoorde bouletpannen gedekt schilddak, waarvan de gootlijsten rusten op houten klampen. De gevelopeningen zijn recht gesloten en hebben een rand van geschulpt loodbeslag op de bovendorpel van de kozijnen en bevatten alle een segmentvormige ontlastingsboog met baksteenmozaïekje in de boogtrommel en een gemetselde onderdorpel.

De zuidelijke, aan de straat staande langsgevel is blind. De kopgevel aan oostzijde bevat een rechtgesloten venster met zesruits raam. De naar de watertoren gerichte langsgevel heeft een symmetrische indeling met in het midden een dubbele paneeldeur onder een segmentboogvormige ontlastingsboog met baksteenmozaïekje in de boogtrommel en aan weerszijden een zesruits venster als die in de oostelijke kopgevel. Een identiek venster bevindt zich in de westelijke kopgevel.

Het inwendige van het filtergebouw bevat nauwelijks monumentale onderdelen en is derhalve voor de bescherming van rijkswege van ondergeschikt belang. De kap is geheel van hout en de vrij diepe kelder bevat nog de twee

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

oorspronkelijke filterinstallaties.

Waardering

Het filtergebouw is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische, de architectuurhistorische, de ensemblewaarde en gaafheid:

- vanwege de relatie met de watertoren die een bijzondere uitdrukking is van de geschiedenis van de drinkwatervoorziening in Nederland.
- als onderdeel van de oudste nog bestaande watertoren van dit type in Nederland.
- als onderdeel van een bijzonder complex.
- vanwege de herkenbaarheid en vanwege de grote mate van gaafheid.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Nutsbedrijf